

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

5910

۵۷

۱

۱۱۴۳

در الحمد لله

مقام معظم رهبری:

دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه هدیه ای ارزشمند به جامعه اسلامی است

ر.ک: ص ۱۵

سروش‌نامه: محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۲۵ -

Muhammadi Reyshahri, Muhammad

عنوان قراردادی: دانش‌نامه امام مهدی ۷ بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ (فارسی - عربی). برگزیده
عنوان و نام پدیدآور: گزیده دانش‌نامه امام مهدی ۷ بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ (فارسی - عربی) /
محمد محمدی ری شهری، با همکاری سید محمدکاظم طباطبایی و جمعی از پژوهشگران؛ ترجمه عبدالهادی مسعودی؛
تلخیص احمد غلامعلی.

مشخصات نشر: قم: مؤسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری: ۲ ج.

ISBN (set): 978 - 622 - 207 - 029 - 8

ISBN: 978 - 622 - 207 - 025 - 0

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق -

موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق -- غیبت.

موضوع: Muhammad ibn Hasan, Imam XII -- Occultation

شناسه افزوده: طباطبایی، سید محمدکاظم، ۱۳۴۴ -

شناسه افزوده: مسعودی، عبدالهادی، ۱۳۴۳ - مترجم.

شناسه افزوده: Mesudi, Abdulhadi

شناسه افزوده: غلامعلی، احمد، ۱۳۴۸ -

شناسه افزوده: موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۳۳۲۵۲۰۱۶ / BP۵۱

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۹

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۴۱۹۱۲۳

کرنیدہ

دانش نامہ امام محمدی عجل اللہ فرجہ

برپایہ قرآن، حدیث و تاریخ

محمدی

جلد اول

باہم کاری

جمعہ از پڑھو شکران

سید محمد کاظم طباطبائی

تخصیص

مترجم

احمد غلام علی

عبدالمادی مسعودی

گزیده دانش‌نامه امام مهدی (ع) بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ / ج ۱

محمد محمدری شهری

با همکاری: سید محمدکاظم طباطبایی

مترجم: عبدالهادی مسعودی

تلخیص: احمد غلامعلی

همکاران دیگر:

نقد علمی: رضا استادی و دیگران

آخذ احادیث: محمود کریمیان، محمدرضا سجادی طلب، سید روح‌الله سید طباطبایی، احمد غلامعلی، غلامحسین مجیدی، محمدرضا سبحانی‌نیا،

حیدر مسجدی، محمدحسین صالح آبادی

تحقیق و تکمیل مصدربی: محمود کریمیان، محمدرضا سجادی طلب

مقابله با مصادر: عبدالکریم مسجدی، عبدالکریم حلفی، رعد بهبهانی

اعراب‌گذار: رسول آققی

رجال و تراجم: محمدکاظم رحمان‌ستایش، محمد قنبری

اعتبارسنجی احادیث: محمود کریمیان

همکاری در نگارش تحلیل و بیان: رضا برنجکار، رسول جعفریان، قاسم جوادی، سید حمید حسینی، علی راد، محمدکاظم رحمان‌ستایش،

علی‌اصغر رضوانی، احمد رنجبری، غلامحسین شانه‌چی، علی‌الشیخ، هادی صادقی، مصطفی صادقی،

ضیاءالدین مرتضوی، عبدالهادی مسعودی، مهدی مهریزی

بازبین ترجمه: رسول آققی، سعیدرضا علی‌عسکری

بازبینی نهایی: سید مجتبی غیوری، احمد غلامعلی، سید حسن فاطمی موحد، مرتضی خوش‌نصیب

پیگیری نهایی: سید روح‌الله سید طباطبایی، سید محمود طباطبایی‌نژاد

همکاران دیگر: محمدهادی خالقی، محمدحسین صالح آبادی

سرپرستار فارسی: سعیدرضا علی‌عسکری

ویراستار فارسی: محمد باقری‌زاده اشعری، حسین پورشریف، سید محمدعلی طباطبایی، سید محمد دلّال موسوی

سرپرستار عربی: حسنین دتّاغ

ویراستار عربی: حسین انصاری (حمیداوی)

نمونه‌خوان فارسی: علینقی پازسانیا، محمود سپاسی، سید هاشم شهرستانی

نمونه‌خوان عربی: محمدعلی دتّاغی، عبدالکریم حلفی، رعد بهبهانی

صفحه‌آرا: سید علی موسوی‌کیا

حروفچین: حسین افخمیان، علی‌اصغر دُرّیاب، علی اکبری

خوش‌نویس: حسن فرزانه‌گان

مدیر آماده‌سازی: محمدباقر نحفی

ناشر: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث

چاپ: اول (ویرایش دوم) / ۱۳۹۷

چاپخانه: دارالحدیث شمارگان: ۵۰۰ قیمت دوره: ۱۰۵۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵ تلفن: ۳۷۷۴۰۵۲۳ - ۰۲۵ / فاکس: ۳۷۷۴۰۵۷۱ - ۰۲۵ /

ص.ب. ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دانشی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) تلفن: ۳۷۷۴۰۵۴۵ - ۰۲۵ / فروشگاه شماره «۲» (قم، خیابان معلم،

مجمع ناشران، طبقه همکف پلاک ۲۹) تلفن: ۳۷۸۴۲۳۰۹ - ۰۲۵ / ۳۷۸۴۲۳۱۰ - ۰۲۵

فروشگاه شماره «۳» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) درب شرقی ۷) تلفن: ۵۵۹۵۲۸۶۲ - ۰۲۱

فروشگاه شماره «۴» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) درب جنوبی) تلفن: ۵۱۲۲۴۴۹۳ - ۰۲۱

http://darolhadith.ir

ISBN (set): 978 - 622 - 207 - 029 - 8

darolhadith.20@gmail.com

ISBN: 978 - 622 - 207 - 025 - 0

http://shop.darolhadith.ir

* کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۳۱۴۰۱۴۷۰۰۰۱۰۱۱

فهرست اجمالی

۷	پیش‌گفتار.....
۱۳	دیدار با مقام معظم رهبری.....
۱۷	درآمد.....
۸۳	بخش یکم: امام مهدی علیه السلام در پرتو ادله کلی.....
۱۵۹	بخش دوم: زندگی امام مهدی علیه السلام
۲۶۳	بخش سوم: غیبت امام مهدی علیه السلام
۳۱۳	بخش چهارم: سفیران امام مهدی علیه السلام در غیبت صغرا.....
۳۹۳	بخش پنجم: توقیع‌های امام مهدی علیه السلام
۴۴۵	بخش ششم: دیدار با امام مهدی علیه السلام و کرامت‌های او.....
۵۰۹	بخش هفتم: وظایف مردم در روزگار غیبت امام مهدی علیه السلام
۵۶۹	بخش هشتم: دعاها.....
۶۷۵	بخش نهم: زیارت‌ها.....
۶۹۱	بخش دهم: نشانه‌های ظهور امام مهدی علیه السلام
۷۷۹	بخش یازدهم: قیام امام مهدی علیه السلام
۹۰۱	بخش دوازدهم: سیره حکومتی امام مهدی علیه السلام
۱۰۱۷	بخش سیزدهم: امام مهدی علیه السلام از دیدگاه شاعران.....
۱۰۷۵	فهرست منابع و مآخذ.....
۱۱۰۱	فهرست تفصیلی.....

پیش‌گفتار

مهدویت، از مترقی‌ترین اصول اعتقادی، اجتماعی و سیاسی اسلام است و در جهان امروز، که جامعه بیش از هر زمان دیگر تشنه ارزش‌های انسانی و در رأس آنها عدالت اجتماعی است، اعتقاد به امام مهدی علیه السلام زمینه‌ساز تحقق این بزرگ‌ترین آرزوی بشر در طول تاریخ است.

گرایش فطری همه انسان‌ها به آرمان ظهور منجی، سبب شده است که پیروان همه ادیان، با همه اختلاف اندیشه‌ها، آینده تاریخ را روشن ببینند و در انتظار روزی باشند که بساط ظلم برچیده شود و عدالت بر تمام جهان، سایه بگسترده.

بر این پایه، تلاش برای دستیابی به جهانی تهی از ستم و سرشار از عدالت می‌تواند محور وحدت کلمه جهانیان در جهت تحقق این آرمان فطری باشد.

پیروان مذاهب مختلف اسلامی نیز هر چند در خصوصیات مهدی موعود اختلاف نظر دارند، همگی بر این باورند که عدالت در جهان، تنها به دست شخصی از نسل پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به نام «مهدی» فراگیر خواهد شد.

در این میان، پیروان اهل بیت علیهم السلام بر اساس ادله نقلی و غیر نقلی - که خلاصه‌ای از آنها در این کتاب خواهد آمد -، بر این باورند که امام مهدی علیه السلام فرزندی یازدهمین حجت خدای سبحان پس از پیامبر اسلام است و هم‌اکنون زنده و در انتظار فرمان الهی است تا از پس پرده غیبت درآید و عدل را در جهان بگسترده.

قرآن کریم تحقق این رویداد بزرگ را با زبان اشاره^۱ بشارت داده و با عنایتی ویژه بر

۱. ر.ک: دانش‌نامه امام مهدی علیه السلام: ج ۲ ص ۸۷ (بخش دوم / فصل پنجم: اشارت‌ها و بشارت‌های قرآن / امامت مستضعفان).

«استضعاف» - که نقطه اشتراک همه ستم‌دیدگان جهان است - فرموده است:

«وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»^۱

ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان [حکومت زمین] قرار دهیم.

رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی (ره)، با الهام از این آیه نورانی، در رهنمودها و به ویژه در پیام‌های جهانی‌اش، همواره بر هواداری از مستضعفان جهان تأکید می‌کرد و خط انقلاب اسلامی ایران را - که به اذن خدای سبحان، زمینه‌ساز انقلاب جهانی مهدوی است - خط حمایت از مستضعفان می‌دانست،^۲ چنان‌که در وصیت‌نامه سیاسی - الهی خود، خطاب به مستضعفان جهان فرموده است:

و شما - ای مستضعفان جهان و ای کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان - به پا خیزید و حق را با جنگ و دندان بگیرید و از هیاهوی تبلیغاتی ابرقدرت‌ها و عمال سرسپرده آنان ترسید... و همه در زیر پرچم پرافتخار اسلام، مجتمع، و با دشمنان اسلام و محرومان جهان به دفاع برخیزید و به سوی یک دولت اسلامی با جمهوری‌های آزاد و مستقل به پیش روید که با تحقق آن، همه مستکبران جهان را به جای خود خواهید نشاند و همه مستضعفان را به امامت و وراثت ارض خواهید رساند. به امید آن روز که خداوند تعالی وعده فرموده است.^۳

بر این اساس، هدف از نگارش دانش‌نامه امام مهدی (عج) بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ، تنها اثبات یک باور اسلامی از منظر پیروان اهل بیت (ع) نیست؛ بلکه افزون بر این، گشودن راهی برای اتحاد پیروان همه ادیان، بلکه همه جهانیان برای پاسخگویی به اصلی‌ترین نیاز بشر، یعنی حاکمیت عدالت بر سراسر جهان است.

۱. قصص: آیه ۵.

۲. «...تنها آنهایی تا آخر خط با ما هستند که درد فقر و محرومیت و استضعاف را چشیده باشند. فقرا و متدینین بی‌بضاعت، گردانندگان و برپادارندگان واقعی انقلاب‌ها هستند. ما باید تمام تلاشمان را بنماییم تا به هر صورتی که ممکن است، خط اصولی دفاع از مستضعفین را حفظ کنیم.... ما برای احقاق حقوق فقرا در جوامع بشری، تا آخرین قطره خون، دفاع خواهیم کرد» (صحیفه امام: ج ۲۱ ص ۸۷).

۳. صحیفه امام: ج ۲۱ ص ۴۴۸.

البته کتاب‌های فراوانی در این زمینه تألیف شده^۱ که بسیاری از آنها در خور ستایش اند؛ ولی تلاش برای ارائه پژوهش‌های جدید، جامع، پویا و پیشرو، همچنان ضروری است تا افق‌های پیش رو روشن‌تر شوند. به ویژه این که در دوران معاصر، برخی معاندان، برای ضربه زدن به جمهوری اسلامی ایران - که بر پایه ولایت فقیه و نیابت عام از امام زمان (عج) شکل گرفته است -، با شبهه‌پراکنی، اساس مهدویت را هدف گرفته‌اند. از این رو، بزرگ‌ترین خدمتی که مراکز علمی و پژوهشی می‌توانند به ساحت مقدس امام مهدی (عج) و برای تداوم انقلاب اسلامی ایران تا حکومت جهانی ایشان داشته باشند، بازنگری تخصصی در موضوع مهدویت و بازنگاری آن و پاک‌سازی نگاه‌ها از مطالب سست و بی‌پایه، و ارائه نوشتارهایی است که افزون بر اتقان علمی، پاسخگوی نیازهای عصر حاضر باشند.

دانش‌نامه امام مهدی (عج)

نگارش دانش‌نامه امام مهدی (عج) تلاشی متواضعانه در این راه است که در پی انتشار دانش‌نامه امیر المؤمنین (عج) در سال ۱۳۷۹، نگارش آن در دستور کار بخش پژوهشی مؤسسه دار الحدیث قرار گرفت؛ اما به دلیل گستردگی و پیچیدگی موضوع از یک سو، و تراکم کارها از سوی دیگر، تکمیل و آماده‌سازی نهایی آن به درازا کشید و بالاخره در سال ۱۳۹۳ در ده جلد انتشار یافت.

محتوای کلی دانش‌نامه امام مهدی (عج) در چهارده بخش تنظیم شد: بخش اول: مهدویت در نگاهی کلی که در آن عقیده به امام مهدی (عج) را از نگاه قرآن و احادیث پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) به طور کلی بررسی کرده‌ایم. بخش دوم: زندگی‌نامه امام مهدی (عج) که از نسب خانوادگی تا حیات طولانی ایشان و پاسخ به پرسش‌هایی در این زمینه فراهم آمد. بخش سوم در باره غیبت امام مهدی (عج) و عناوینی مانند پیشگویی در باره غیبت، حکمت غیبت و برکات آن بررسیده شد. بخش چهارم در باره سفیران و وکیلان حضرت سامان یافت که در آن پژوهشی کامل در باره مدعیان دروغین نیابت و مهدویت هم آمده است. بخش پنجم به موضوع توقیع‌های امام مهدی (عج) بر پایه موضوعات اعتقادی و سیاسی و توقیعات فقهی، توقیعاتی که حکایت از کرامت دارد اختصاص یافت. بخش ششم: دیدار با امام مهدی (عج)

۱. ر.ک: ص ۱۸ (رویکردهای پژوهشی در مهدویت‌نگاری).

است که دیدار با امام پیش از غیبت، دیدار با امام (عج) در دوران غیبت صغرا، دیدار با امام مهدی (عج) در دوران غیبت کبرا و عنایت امام (عج) به شماری از علما و مراجع و خاطراتی که نگارنده در خصوص دیدار با امام (عج) از افراد مطمئن شنیده است، گزارش و سپس رؤیت امام در دوره غیبت کبری بررسی شده است. بخش هفتم وظایف و مسئولیت‌های پیروان اهل بیت (عج) را در روزگار غیبت تبیین می‌کند که مهم‌ترین آن چگونگی انتظار و دعا برای فرج و تلاش برای زمینه‌سازی حکومت جهانی امام مهدی (عج) است. بخش هشتم دعا، توسل و استخاره است که دعاهایی از اهل بیت (عج) در باره امام مهدی (عج) و یارانش یا از خود امام مهدی (عج) نقل شده است. بخش نهم زیارت‌هاست که زیارت‌نامه‌هایی برای زیارت امام مهدی (عج) و نیز زیارت‌نامه‌هایی منسوب به ایشان را در این بخش می‌توان دید. بخش دهم نشانه‌های ظهور است که نشانه‌های حتمی و غیر حتمی و بحث رجعت بررسی شده است. بخش یازدهم قیام امام مهدی (عج) و گزارش‌هایی در باره زمان، مکان و یاران ایشان از مهم‌ترین موضوعات آن است. بخش دوازدهم در باره سیره حکومتی امام مهدی (عج) است که مبانی و اصلی‌ترین سیاست‌های حضرت تجزیه و تحلیل شده است. بخش سیزدهم نمونه‌هایی از سروده‌های مهدوی از قرن اول تا قرن حاضر در آن ارائه شده است و آخرین بخش کتاب‌شناسی مهدویت است که در دو عنوان کلی مهدویت نگاری تا قرن دوازدهم و مهدویت نگاری پس از قرن دوازدهم، آثار تدوین یافته در باره مهدویت بر اساس ترتیب تاریخی گزارش شده که این بخش در گزیده حذف شده است.

گزیده دانش‌نامه امام مهدی (عج)

به منظور بهره‌گیری همگان از این مجموعه به ویژه در سفرهای تبلیغی، لازم بود گزیده‌ای از آن تقدیم علاقه‌مندان گردد. توفیق این اقدام مهم و ارزشمند، نصیب فاضل ارجمند حجة الإسلام جناب آقای احمد غلامعلی گردید شکر الله سعه.

معیارهای گزیده‌نگاری عبارت است از:

۱. جامعیت نسبت به همه عناوین و تحلیل‌ها.
۲. تلاش برای انتخاب احادیث معتبرتر، و در موارد مشابه، انتخاب احادیث با منابع

کهن‌تر و معتبرتر.

۳. انتخاب احادیثی که معنای روشن‌تر و تناسب بیشتری با عنوان دارند.

۴. حذف اسناد روایات.

۵. آوردن متن عربی روایات در پانوشت‌ها.

۶. حذف بخش چهاردهم با عنوان کتاب‌شناخت مهدوی.

۷. تلخیص بیان‌های طولانی و بر جای نهادن تحلیل‌های کوتاه.

۸. تلخیص پانوشت‌ها.

سپاس از همکاران

از همه کسانی که در استخراج و جمع‌آوری متن، ترجمه، نگارش تحلیل، نقد و آماده‌سازی نهایی متن اصلی این دانش‌نامه همکاری داشتند^۱ و نیز در آماده‌سازی گزیده آن سهیم هستند صمیمانه سپاسگزارم، و برای همه آنان، از خداوند منان پاداشی درخور فضل و کرامتش مسئلت دارم و از او می‌خواهم فرج مهدی آل محمد علیهم‌السلام را نزدیک نماید، و ما را از یاران صادق و خالص او قرار دهد و مشمول ادعیه زاکیه او فرماید.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

يَا مُبْدِلَ السَّيِّئَاتِ بِأُضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!

محمدی ری‌شهری

۳۱ فروردین ۱۳۹۷

سوم شعبان ۱۴۳۹

۱. نام کسانی که در نگارش دانش‌نامه امام مهدی علیه‌السلام نقش مؤثری داشته‌اند در مقدمه متن آن آمده است.